

Ἐβδόμη ἀνασκαφὴ ἐγένετο ἐν **Μυκῆναις** ὑπὸ τὴν διεύθυν-
σιν τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων καὶ μέλους τοῦ συμβουλίου Χρή-
στου Τσουντα, συνέχεια τῶν ἀπὸ δεκαετίας ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐφό-
ρου ἐνεργουμένων ἐκεῖ ἀνασκαφῶν. Ὁ διευθύνας τὴν ἀνασκαφὴν
ἀνακοινοῖ περὶ αὐτῆς δι' ἐκθέσεώς του τάδε :

α' Ἐν Μυκῆναις εἰργάσθημεν ἐφέτος τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου
ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως, ἐκαθαρίσθη δ' ἐντελῶς τὸ μέγα ἀνά-
λημμα, οὗ ἐν τμημα εἶχεν ἀποκαλυφθῆ ἤδη πέρυσιν καὶ περὶ οὗ
εἶχον ἐκφράσει ἐγὼ τότε τὴν εἰκασίαν, ὅτι ὑπεστήριξε τὴν ὁδὸν,
ἣτις ἀπὸ τῆς πύλης τῶν λεόντων ἤγε πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ ἀνα-
κτόρου. Νῦν ἀπεδείχθη, ὅτι ἐξακολουθεῖ τὸ ἀνάλημμα καὶ πέραν
τῆς εἰσόδου τοῦ ἀνακτόρου, ἐκ τούτου δὲ φαίνεται ὅτι εἶχε διτ-
τὸν σκοπὸν, ὅτι δηλαδὴ μέχρι μὲν τινος ἐβάσταζε τὴν ὁδὸν,
κατόπιν ὅμως ἐχρησίμειε μόνον ὅπως συγκρατῆ ἐπίχωσιν τεχνη-
τὴν σχηματισθεῖσαν πρὸς ἰσοπέδωσιν τοῦ χώρου, ἐφ' οὗ ἦσαν
ἄκοδομημένα διάφορα οἰκήματα, πιθανῶς παραρτήματα τοῦ
ἀνακτόρου.

» Συγχρόνως ἀνεσκάφη ἐν τμημα τῆς δυτικῆς πλευρᾶς παρὰ τὸν
λεγόμενον πολυγωνικὸν πύργον, ἔνθα τὸ βάθος τῆς ἐπίχωσης
εἶναι τὸ μέγιστον ἐν ὄλῃ τῇ Ἀκροπόλει, διότι φθάνει μέχρι τῶν
δέκα μέτρων, ἐνιαχοῦ μάλιστα ὑπερβαίνει αὐτά. Ἐνταῦθα ἀνε-
καλύφθησαν ἐρείπια πολλὰ οἰκιῶν, ἐν οἷς ἐγένετο καὶ τὸ κυριώ-
τερον εὔρημα τῆς ἐφετεινῆς ἀνασκαφῆς· διότι ἐν αὐτοῖς εὗρέθη ἡ
ἐξ ἀσβέστου κεφαλῆ, περὶ ἧς κατωτέρω.

» Μικρότεροί τινες καθαρισμοὶ ἐγένοντο καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς
Ἀκροπόλεως, ὑπολείπεται δὲ νῦν πρὸς τελείαν ἀνασκαφὴν αὐτῆς
ἐν ἔτι τμημα, τὸ ὅποιον ἐλπίζω ν' ἀνασκαφῆ ὅλον ἐντὸς τοῦ
ἀρξαμένου ἔτους, ἐὰν ἐπαναληφθῶσιν αἱ ἐργασίαι ἐγκαίρως. Μετὰ
τὸν καθαρισμὸν δὲ καὶ αὐτοῦ θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ συνταχθῆ καὶ
σχέδιον τῆς ὅλης Ἀκροπόλεως καὶ νὰ δημοσιευθῆ ἀκριβεστέρα
περιγραφή αὐτῆς μετὰ πάντων τῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς
Ἑταιρείας ἀνακαλυφθέντων τειχῶν, κτιρίων, εἰσόδων καὶ λοιπῶν.
Τοιαύτη περιγραφή νῦν θὰ ἦτο ἀλυσιτελής, διότι ἄνευ σχεδίων
καὶ εἰκόνων ἐξ ἀνάγκης θὰ εἶναι δυσνόητος.

» Ἐξω τῆς Ἀκροπόλεως ἀνεζήτησα, ὅπως καὶ κατὰ τὰ προη-

γούμενα ἔτη, τάφους τοῦ γνωστοῦ εἶδους τῶν ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένων θαλαμοειδῶν, δυστυχῶς ὅμως φαίνεται ὅτι τὰ νεκροταφεῖα ἐξητλήθησαν ἤδη σημαντικῶς καὶ μάλιστα τὰ περὶ τὴν Ἀκρόπολιν κείμενα, ἅτινα τόσον πολύτιμα εὐρήματα ἐχορήγησαν ἡμῖν μέχρι τοῦδε· ἔνεκα τούτου ὄχι μόνον ἡ ἀνεύρεσις νέων τάφων καθίσταται ὁσημέραι δυσχερεστέρα, ἀλλὰ καὶ οἱ μετὰ δοκιμὰς πολλὰς καὶ κόπους ἀνακαλυπτόμενοι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πενιχροί· διότι κεῖνται μακρὰν τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἀνῆκον εἰς οἰκογενείας ἤττον εὐπόρους, ἐν ᾧ τὰ πλουσιώτερα γένη προφανῶς κατῴκουν περὶ τὴν Ἀκρόπολιν πλησίον τοῦ βασιλείως. Πλὴν τούτου δὲν ἠδυνήθην ἐφέτος νὰ διαθέσω πολὺν καιρὸν διὰ τὴν ἀνασκαφὴν τῶν τάφων, διότι ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐσκάπτομεν, ὡς εἶπον ἤδη, εἰς δύο συγχρόνως μέρη καὶ ἦτο ἀνάγκη νὰ παρίσταμαι ἐκεῖ τακτικῶς. Ἐνεκα τῶν λόγων τούτων μόνον ὀκτῶ τάφους κατωρθώσαμεν ν' ἀνακαλύψωμεν καὶ καθαρίσωμεν, ἐκ τούτων δ' οἱ μὲν ἐπτὰ εἶναι θαλαμοειδεῖς λελαξευμένοι ἐν τῷ βράχῳ καὶ ἔχουσιν ἐμβαδὸν ποικίλον [ἀπὸ 10 ἢ 12 μέχρι τῶν 30 περίπου τετραγωνικῶν μέτρων, εἰς δὲ εἶναι θολωτὸς διατηρούμενος ἐν καταστάσει πολὺ καλῇ καὶ ἔνεκα τούτου καὶ ὡς μνημεῖον ἀρχιτεκτονικὸν πολλοῦ λόγου ἄξιος. Ἡ θόλος, ἣτις ἔχει διάμετρον 8 περίπου μέτρων, εἶναι ἐκτισμένη διὰ σκληρῶν πελεκητῶν λίθων, ἡ δὲ πρόσοψις ἐπενδεδυμένη διὰ πύρων ὁμοίως πελεκητῶν καὶ οἱ ἄρμοι πολλαχοῦ ἐσκεπασμένοι δι' ἀσβέστου. Ἐν τῷ ἐδάφει τῆς θόλου εἶναι ἐσκαμμένοι τρεῖς τετράπλευροι τάφοι, ὧν ὁ μέγιστος ἔχει μῆκος τεσσάρων μέτρων, πάντες δ' ἐκαλύπτοντο ὑπὸ μεγάλων πλακῶν· ἐν αὐτοῖς ἠλπίζον ὅτι θὰ εὕρωμεν ἄξια λόγου κτερίσματα, δυστυχῶς ὅμως ἀπεδείχθη ὅτι εἶχον συληθῆ ἤδη πρὸ καιροῦ· κατὰ τὴν γνώμην μου δὲ οἱ συληταὶ δὲν ἦσαν ξένοι, ἀλλὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, εἰς ἣν ἀνῆκεν ἡ θόλος, συγγενεῖς δηλαδὴ ἢ ἀπόγονοι τῶν ἐν αὐτῇ πρότερον τεθαμμένων. Ἐν Μυκῆναις εὕρομεν ἄλλοτε καὶ ἐν ἄλλοις τάφοις ἐνδείξεις συλήσεως ὑπὸ συγγενῶν, μαρτυροῦσι δὲ ταῦτα τὴν παρακμὴν καὶ πενίαν τῆς πόλεως κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους τῆς ὑπάρξεώς της.

» Ἐξω τῶν τριῶν τάφων εὐρέθησαν διεσπαρμένα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς θόλου διάφορα μικρότερα κτερίσματα, μεταξὺ τῶν

όποιων σπουδαία πρὸ πάντων εἶναι πλακιδία τινα ἐξ ὑαλώδους μάζης φέροντα ἐκτύπους μορφὰς ζωοκεφάλων δαιμόνων ἰσταμένων ἐκατέρωθεν τρίποδος ἢ βωμοῦ καὶ βασταζόντων ἐν χερσὶν ἀγγεία· σπουδαία εἶναι ταῦτα καὶ ἔνεκα τῶν παραστάσεων, αἵτινες ἀναφέρονται εἰς τὴν παναρχαίαν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ διότι οἱ ζωοκέφαλοι δαίμονες νῦν πρῶτον ἀπαντῶσιν ἐπὶ κοσμημάτων ἐξ ὑαλώδους μάζης· τοῦτο δ' ἀποτελεῖ νομιζῶ νέον τεκμήριον τοῦ ὅτι ἡ ὑαλώδης μάζα κατεσκευάζετο ἐνταῦθα κατὰ τὴν μυκηναϊκὴν ἐποχὴν.

» Ἐκ τῶν ἄλλων κτερισμάτων τοῦ τε θολωτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν τάφων οὐδὲν ἀναφέρω ἰδιαιτέρως, ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει δὲ γενομένων εὐρημάτων τὰ μᾶλλον ἄξια λόγου εἶναι μία ἀρχαϊκὴ ἐπιγραφή ἐπὶ χαλκοῦ, εἰς ἐγγεγλυμμένος λίθος φέρων γλυφὴν πάλιν ζωοκεφάλου δαίμονος δαμαζόντος δύο λέοντας, καὶ μία γυναικεία κεφαλὴ ἐξ ἀσθέστου ὕψους 0,17 μ. Ἡ κόμη, οἱ ὀφθαλμοί, τὰ ὦτα καὶ τὸ στόμα αὐτῆς εἶναι χρωματιστὰ, ἐφόρει δὲ καὶ περιδέριον ἔχον τὰς ψήφους ἐρυθρὰς καὶ κυανὰς ἐναλλάξ. Τὸ παραδοξότερον ὅμως εἶναι, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτῆς κοσμεῖται καὶ διὰ τεσσάρων ροδακοειδῶν ποικιλμάτων ἐζωγραφημένων ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἐπὶ τῶν παρειῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρεῶνος· τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι καὶ ἐν Ἑλλάδι ἐπεκράτει ποτὲ τὸ ἔθιμον νὰ ζωγραφῶσι, πιθανώτατα δὲ καὶ νὰ στίζωσι, τὸ σῶμα, ὅπως πολλοὶ ἄλλοι λαοὶ ἔπραττον καὶ πράττουσι σήμερον ἔτι. Ἡ ἄξια ὅμως τῆς κεφαλῆς δὲν ἔγκειται μόνον ἐν τούτῳ· διότι ἔνεκα τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ὅλης κατασκευῆς τῆς μεγίστην ἔχει σπουδαιότητα διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς μυκηναϊκῆς καὶ ἐν γένει τῆς ἐλληνικῆς πλαστικῆς· ὑπὸ τὴν ἔσφιιν ταύτην δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς εὐρημα ἐξόχως πολυτίμον καὶ ὅλως μοναδικόν ». [Χρ. Τσουντας].

Ἐδαπανήθησαν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ ταύτῃ δρ. 9,898.

Ἐργὸν τέλος ἀνασκαφῆ ἐγένετο ἐν τῷ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, συνέχεια τῶν ἀπὸ τοῦ 1881 ἐνεργουμένων ἐκεῖ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Γενικοῦ Ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων ἀνασκαφῶν. Ἐξηκολούθησαν δ' αὐταὶ καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐπιστατοῦντος κατ' ἀρχὰς μὲν τοῦ Ἐπ. Κορομάντσου, ὕστερον δὲ, ἀπὸ